

Únor 2026

Vzdělávání pro 21.století: Propojení škol s trhem práce

Dominika Chrachalová

Shrnutí

Cílem je vytvořit vzdělávací systém, který připraví mladé lidi na skutečný život a ekonomiku budoucnosti. Text navrhuje posílení odborného a technického školství, rozvoj digitálních dovedností a užší propojení firem se školami. Ambicí je, aby české vzdělávání lépe odráželo reálné potřeby průmyslu, IT a služeb — a zároveň ukázalo, že nová vláda chápe hospodářství lépe než ideologicky ladění teoretici.

Hlavní body

- Český vzdělávací systém potřebuje hlubší propojení s trhem práce, zejména prostřednictvím duálního vzdělávání.
- Obnova prestiže technických a odborných oborů je klíčová pro konkurenceschopnost ČR.
- Digitální a AI dovednosti musí být základní součástí vzdělávání napříč všemi stupni i obory.

Škola pro život, ne pro známky

Česká republika stojí na prahu zásadní proměny. Umělá inteligence, digitalizace, zelená transformace i demografické změny zásadně mění strukturu pracovního trhu. Přesto vzdělávací systém zůstává v mnoha ohledech zakotven v minulém století – orientovaný na memorování, známky a jednotné testy, nikoli na dovednosti, kreativitu a adaptabilitu.

Zatímco ekonomika potřebuje analytické i technicky zdatné talenty, školství často produkuje absolventy, kteří postrádají praktické kompetence i sebevědomí uplatnit se v praxi. Problém nespočívá v učitelích, ale v systému, který od nich vyžaduje plnění administrativních povinností namísto rozvoje potenciálu žáků.

Pokud má Česko obstát v konkurenci vyspělých ekonomik, musí se vzdělávání stát strategickou prioritou – nikoli pouze kapitolou státního rozpočtu. Nestačí přidat hodiny informatiky nebo přepsat osnovy. Potřebujeme zásadní propojení škol s reálným světem práce, návrat prestiže k odborným a technickým oborům a nový typ partnerství mezi státem, byznysem a školami.

Jak ukazuje zkušenost Německa, Rakouska či Finska, vzdělávací systém může být nejen motorem inovací, ale i pilířem sociální soudržnosti. Moderní školství totiž neznamená „více učiva“, ale lepší rovnováhu mezi znalostmi a dovednostmi – schopnost myslet, tvořit a spolupracovat.

Cílem této studie je nabídnout konkrétní návrhy, jak české vzdělávání transformovat tak, aby připravovalo mladé lidi na skutečný život a ekonomiku budoucnosti, a zároveň ukázat, že pragmatická a ekonomicky orientovaná politika může školství posunout z ideologických debat do reálné praxe.

Proč školy nestačí držet krok

Základní diagnóza českého školství je jasná: systém je stabilní, ale neodpovídá době.

Z mezinárodních srovnání (OECD, PISA) vyplývá, že české děti mají solidní teoretické znalosti, ale výrazně zaostávají v praktickém uplatnění a týmové práci. Školy vychovávají žáky pro „známky“ a testy, nikoli pro inovace, kreativní myšlení a odpovědnost.

Podle údajů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (Statistická ročenka školství 2024/2025) se ukazuje výrazná disproporce mezi dosaženým vzděláním a uplatněním absolventů na trhu práce (MŠMT, 2025).

Naopak zaměstnavatelé v průmyslu, stavebnictví, IT či energetice dlouhodobě hlásí nedostatek kvalifikovaných pracovníků. Paradoxně tak v době digitalizace chybí nejen programátoři, ale i elektrikáři či mechanici. Tento nesoulad má několik strukturálních příčin:

1. Zastaralé osnovy a slabé propojení s praxí.

Výuka se často opírá o teoretické předměty a frontální výklad. Studenti tak končí školu s hlavou plnou informací, ale bez schopnosti řešit reálné úkoly. Praktické projekty, duální vzdělávání či podnikové stáže jsou stále spíše výjimkou než standardem.

2. Nízká prestiž odborného vzdělávání.

Zatímco v Německu a Rakousku je učňovství považováno za respektovanou cestu k úspěchu, v Česku je stále vnímáno jako „plán B“. Mnoho rodičů i žáků považuje gymnázium za jedinou „slušnou“ volbu – bez ohledu na skutečné předpoklady dítěte i potřeby trhu práce.

3. Nedostatečná digitální připravenost.

Pandemie odhalila dramatické rozdíly mezi školami v přístupu k technologiím i digitálním dovednostem učitelů. Přesto digitalizace často končí u interaktivní tabule, nikoli u proměny přístupu k výuce.

4. Fragmentace a absence strategického řízení.

Kompetence mezi ministerstvem, kraji, obcemi a školami jsou roztržštěné. Chybí jednotná dlouhodobá vize, která by propojovala vzdělávací politiku s hospodářskou strategií státu.

5. Slabé kariérní poradenství a přechod na trh práce.

Většina škol nenabízí systematickou podporu při výběru povolání. Mladí lidé často netuší, jaké profese budou žádané, a rozhodují se naslepo. Výsledkem je frustrace, přetlak na univerzitách a nedostatek pracovní síly v praktických oborech.

Důsledkem této nerovnováhy je rostoucí strukturální nesoulad mezi školami a ekonomikou. Podle Hospodářské komory ČR volná pracovní místa v České republice převyšují počet uchazečů o zaměstnání a firmy často snižují nároky na kvalifikaci kvůli nedostatku pracovní síly, což může komplikovat uplatnění absolventů v jejich oboru.

V dlouhodobém horizontu to ohrožuje konkurenceschopnost celé země: bez technicky a digitálně gramotné pracovní síly nelze budovat moderní průmysl ani inovativní ekonomiku.

Česko tak čelí paradoxu: máme kvalitní učitele, schopné studenty a silnou tradici technických oborů – ale chybí systém, který by je dokázal propojit. Vzdělávání se musí stát společenskou investicí, nikoli pouze povinností.

Teprve poté se školy mohou znovu stát místem, kde vznikají dovednosti pro budoucnost – ne pouze znalosti minulosti.

Návrat prestiže technickému a odbornému vzdělávání

České hospodářství stojí na technických dovednostech – od strojírenství přes energetiku až po IT. Přesto v posledních dvou dekadách došlo k postupnému poklesu prestiže odborného vzdělávání. „Učňák“ se stal synonymem neúspěchu, nikoli profesionality. Rodiče tlačí své děti na gymnázia, i když nemají akademické ambice, a podniky marně hledají kvalifikované pracovníky.

Pokud má Česko zůstat průmyslovým srdcem Evropy, musí rehabilitovat pojem odbornosti. Vzdělání se nesmí měřit pouze počtem vysokoškolských diplomů, ale tím, kolik lidí dokáže tvořit, opravovat, inovovat a podnikat.

Přitom právě „zlaté české ručičky“ byly po desetiletí symbolem národní zručnosti, kreativity a technické chytrosti. Český průmysl, který kdysi dokázal konkurovat nejvyspělejšími ekonomikám světa, vyrostl na lidech, kteří uměli věci nejen navrhnout, ale i vyrobit. Od baťovských obuvníků přes plzeňské konstruktéry až po dnešní inovátory ve strojírenství – tato tradice zručnosti a důvtipu tvořila páteř české prosperity.

Dnes však hrozí, že „zlaté ručičky“ nahradí dovozová pracovní síla a dojde ke ztrátě kontinuity řemesel. Pokud nechceme, aby technická dovednost zmizela z české kultury i ekonomiky, musíme jí vrátit důstojnost a respekt. Být elektrikářem, zámečnickem či mechanikem musí znovu znamenat prestiž, jistotu a perspektivu – nikoli poslední volbu.

Ztracená rovnováha

Během 90. let a po vstupu do EU byl kladen důraz na terciární vzdělávání. Podle údajů Českého statistického úřadu počet studentů vysokých škol v České republice v posledních letech významně vzrostl, zatímco podíl žáků v odborném vzdělávání dlouhodobě klesá v rámci sekundárního stupně.

Tento trend přinesl dva negativní efekty:

- přebytek absolventů humanitních a společenských oborů, kteří obtížně hledají uplatnění,
- nedostatek techniků, řemeslníků a kvalifikovaných pracovníků, což brzdí průmysl a zvyšuje závislost na pracovní migraci.

Podle údajů Hospodářské komory z roku 2024 chybí českým firmám více než 80 000 odborníků v technických profesích. Podle průzkumu Národního pedagogického institutu se značná část středních odborných škol potýká s nedostatečnou spoluprací se zaměstnavateli, což vede k omezenému kontaktu žáků s reálným pracovním prostředím během studia.

Co se můžeme naučit od Německa a Rakouska

Inspirací může být duální systém – model, který kombinuje teoretickou výuku s praktickou zkušeností přímo ve firmách.

V Německu a Rakousku tráví studenti odborných škol až polovinu studia v reálném pracovním prostředí. Firmy přebírají spoluzodpovědnost za přípravu mladých odborníků, investují do jejich rozvoje a často je následně zaměstnávají.

Tento systém stojí na třech pilířích:

1. **Spolupráce státu, škol a podniků** – jasně definované role, sdílené financování a dlouhodobé smluvní vztahy.
2. **Respekt k odbornosti** – řemeslo či technická profese nejsou „druhou ligou“, ale cestou k ekonomické stabilitě a prosperitě.
3. **Atraktivní infrastruktura** – moderní dílny, technologická centra a firemní tréninková zařízení.

České prostředí má k této filozofii kulturně i ekonomicky blízko, chybí mu však systematické institucionální ukotvení. Existují jednotlivé pilotní projekty, zejména v automobilovém a strojírenském sektoru, avšak bez celonárodní strategie zůstávají izolované.

Návrhy opatření pro Českou republiku

V České republice již existuje několik programů podporujících modernizaci škol – například Národní plán obnovy, Integrovaný regionální operační program (IROP) či výzvy typu „Odborné učebny II“. Tyto iniciativy financují především digitalizaci, vybavení odborných učeben a zlepšování technické infrastruktury škol.

Největší nedostatky však spočívají v absenci dlouhodobého a jednotného fondu, který by kombinoval veřejné, evropské a firemní zdroje. Chybí také systematické partnerství mezi školami a podniky a motivační mechanismy pro soukromý sektor (např. daňové úlevy). Podpora se soustředí převážně na digitální techniku, méně již na obnovu dílen, rozvoj řemeslných a technických oborů či na zajištění dlouhodobé udržitelnosti a servisu vybavení.

Současný systém tedy modernizaci umožňuje, činí tak však roztříštěně, krátkodobě a bez jasného strategického rámce.

Aby se odborné vzdělávání stalo opět atraktivní volbou, je třeba kombinace ekonomických pobídek, komunikace a strukturálních změn:

Modernizace obsahu a infrastruktury odborných škol

Školy potřebují technologické zázemí odpovídající 21. století. Stát by měl ve spolupráci s podniky vytvořit program „Technika 2030“ – fond určený na obnovu vybavení, laboratoří a dílen. Financování může být kombinací veřejných prostředků, evropských fondů a daňových zvýhodnění pro firemní partnery.

Národní kampaň „Chytré ruce“

Cílem je prolomit předsudky vůči řemeslům a technickým profesím. Kampaň může kombinovat mediální prvky (příběhy úspěšných absolventů, ambasadory z praxe) s návštěvami škol a regionálními soutěžemi. Inspirací může být úspěšná kampaň „Made in Germany – Beruf mit Zukunft“.

Zavedení daňových úlev a grantů pro firmy zapojující studenty do praxe

Podniky, které dlouhodobě spolupracují se školami a vytvářejí učební místa, by měly mít možnost odečíst část nákladů z daňového základu nebo získat přímé dotace. Motivace musí být nastavena dlouhodobě, nikoli pouze projektově.

Regionální centra duálního vzdělávání

V každém kraji by měla vzniknout síť „Talent Hubů“ – center, která propojí střední školy, vysoké školy, firmy a úřady práce. Jejich cílem bude sdílet vybavení, koordinovat stáže a poskytovat kariérní poradenství.

Posílení role krajů a hospodářských komor

Kraje by měly působit jako klíčoví koordinátoři rozvoje odborného vzdělávání. Hospodářské komory mohou fungovat jako garanti kvality a partneři při tvorbě vzdělávacích standardů.

Odbornost jako součást identity

Obnova prestiže odborného vzdělávání není pouze ekonomickým úkolem – představuje také kulturní a společenskou proměnu.

Zručnost, technické myšlení a praktická inteligence by měly být vnímány jako rovnocenná součást české identity. Země, která světu dala Baťu, Kolbena či Čapka, by neměla připustit, aby technická zručnost postupně mizela z veřejného prostoru.

Změna pohledu na odborné vzdělávání znamená zároveň obnovu respektu k řemeslu, inovaci a práci jako takové. Kvalita vzdělávací politiky se neměří počtem přijatých reforem, ale tím, kolik mladých lidí se cítí být užitečnými, kompetentními a sebevědomými členy společnosti.

Digitální a AI dovednosti jako základ nového vzdělání

Svět práce se mění rychleji, než na něj dokáže reagovat školství. Umělá inteligence, automatizace a digitalizace zásadně přetvářejí nejen průmysl, ale i služby, obchod a veřejnou správu. Vznikají nové profese, které před deseti lety neexistovaly, a zároveň zanikají celé obory, na které školy stále připravují.

Má-li být české vzdělávání skutečně „pro 21. století“, musí digitální gramotnost a práce s umělou inteligencí přestat být volitelným doplňkem a stát se základní výbavou každého žáka. Ne proto,

že „všichni musí být programátory“, ale proto, že rozumět digitálnímu světu je dnes stejně zásadní jako umět číst a psát.

Digitální dovednosti nejsou jen informatika

Současné pojetí výuky informatiky se často omezuje na používání počítače či základní programování. To však nestačí.

Moderní vzdělávací systém musí rozvíjet digitální myšlení – schopnost chápat technologie, pracovat s daty, vyhodnocovat informace a tvořivě je využívat.

Digitální gramotnost má tři rozměry:

1. **Technologický** – schopnost používat nástroje, aplikace a systémy.
2. **Informační** – schopnost vyhledávat, ověřovat a kriticky hodnotit informace.
3. **Tvůrčí** – schopnost využívat technologie k inovacím, designu a podnikání.

Tyto kompetence by měly být přítomny napříč všemi předměty, nikoli pouze v informatice. Žáci se mohou učit analýzu dat v zeměpisu, práci s AI v jazykových předmětech či digitální simulace v přírodopisu. Technologie nemají být samostatným „předmětem“, ale prostředím výuky.

Umělá inteligence jako partner, ne hrozba

Umělá inteligence (AI) se stala symbolem strachu i naděje. Mnoho učitelů se obává, že nástroje typu ChatGPT nebo generativní AI ohroží autenticitu vzdělávání. Ve skutečnosti však představují příležitost, jak personalizovat výuku, rozvíjet kritické myšlení a zvyšovat motivaci studentů.

AI může pomáhat v několika oblastech:

- **Individuální přístup:** algoritmy dokážou přizpůsobit výuku tempu a úrovni každého studenta.
- **Analýza pokroku:** nástroje dokážou identifikovat silné a slabé stránky žáka a nabídnout cílenou podporu.
- **Tvůrčí využití:** studenti se učí využívat AI k tvorbě obsahu, řešení problémů či experimentování – nikoli k jejímu bezmyšlenkovitému opisování.

Klíčem je etické a odpovědné používání AI. Školy musí učit nejen to, jak AI používat, ale také jak rozumět jejím limitům – rozpoznávat zkreslení dat, manipulaci či nepravdivé informace.

Investice do digitální infrastruktury a učitelů

Žádná reforma digitálního vzdělávání nebude fungovat bez moderní infrastruktury a připravených učitelů.

Mnoho škol stále funguje s minimálním vybavením, nedostatečným připojením a bez odborné IT podpory. To vede k nerovnostem mezi regiony i k frustraci pedagogů, kteří často inovují navzdory systému, nikoli díky němu.

Proto je nezbytné:

1. Zřídit Národní fond digitální transformace školství, který by financoval konektivitu, hardware, software i systematické vzdělávání pedagogů.
2. Zavést systém kontinuálního vzdělávání učitelů v oblasti technologií a AI, a to nikoli pouze formou jednorázových kurzů, ale jako součást jejich profesního rozvoje.

3. Podpořit vznik regionálních „AI labů“ a center inovací, kde by školy mohly sdílet vybavení, příklady dobré praxe a realizovat pilotní projekty ve spolupráci s firmami.

Inspirací může být Finsko, které již v roce 2019 zavedlo program Elements of AI – otevřený online kurz pro širokou veřejnost, jenž propojil vzdělávací systém s rozvojem technologické gramotnosti celé společnosti.

Partnerství škol a technologických firem

Soukromý sektor hraje v digitální transformaci klíčovou roli. Spolupráce s firmami typu Google, Microsoft, Cisco, Avast či Škoda Digital může školám nabídnout přístup k nejmodernějším technologiím i odbornému know-how.

Stát by měl tuto spolupráci aktivně podporovat prostřednictvím:

- strategických partnerství, v jejichž rámci firmy adoptují školy či regiony a systematicky přispívají k jejich technologickému rozvoji;
- grantových programů na společné projekty škol a startupů;
- akcelérátorů digitálních kompetencí, kde studenti mohou své nápady testovat a rozvíjet v reálném prostředí.

Takové propojení nepředstavuje privatizaci školství, ale funkční spojení vzdělávání a inovací. Škola, která spolupracuje s průmyslem, neztrácí nezávislost – naopak posiluje svou relevanci a schopnost reagovat na proměny trhu práce.

Digitální gramotnost jako nová forma občanství

Digitální dovednosti nejsou pouze ekonomickou nutností. V době dezinformací, kybernetických útoků a automatizace představují také základní předpoklad fungující demokratické společnosti.

Občan 21. století musí být schopen ověřovat informace, chápat principy fungování algoritmů, chránit svá data a odpovědně využívat technologie. Digitální gramotnost se tak stává novou podobou občanské gramotnosti – souborem kompetencí, bez nichž nelze plně porozumět současnému světu. Země, která usiluje o technologickou suverenitu, musí začít u vzdělávání. Investice do digitální transformace školství nepředstavují náklad, ale strategickou investici do svobody, konkurenceschopnosti a sebevědomí společnosti.

Duální vzdělávání – Propojení škol a firem

Jedním z nejúčinnějších nástrojů, jak překlenout propast mezi školou a zaměstnáním, je duální vzdělávání – systém kombinující teoretickou výuku s praktickou zkušeností přímo ve firmách.

Tento model je běžnou součástí vzdělávacích struktur v Německu, Rakousku či Švýcarsku a dlouhodobě přináší měřitelné výsledky: nízkou nezaměstnanost mladých lidí, vysokou produktivitu práce a pevné propojení vzdělávání s hospodářskou realitou.

V českém kontextu se o duálním vzdělávání hovoří již řadu let. Přesto se často omezuje na několik pilotních projektů bez systematické podpory, jasného legislativního rámce a dostatečné finanční motivace pro firmy. Má-li tento model fungovat, musí stát, kraje i podniky převzít sdílenou odpovědnost za to, aby absolvent po dokončení studia nejen disponoval znalostmi, ale také praktickými dovednostmi.

Principy duálního vzdělávání

Duální systém stojí na jednoduché, ale účinné logice: student se učí ve škole a zároveň získává pracovní zkušenost ve firmě, která je integrální součástí jeho vzdělávacího procesu

Teorie se tak bezprostředně propojuje s praxí, žák lépe chápe smysl výuky a vidí, jak jeho dovednosti vytvářejí konkrétní hodnotu.

Model má několik klíčových prvků:

1. **Sdílená odpovědnost.** Školy a firmy vystupují jako partneři, nikoli jako dodavatel a odběratel.
2. **Dlouhodobé smluvní vztahy.** Student ví, že jeho praxe směřuje k jasně definovanému cíli – přípravě na konkrétní profesní uplatnění.
3. **Kvalitní mentoři.** Firmy poskytují odborníky, kteří studenty systematicky vedou a hodnotí, nikoli pouze formálně „dozorují“.
4. **Motivační systém.** Studenti mohou získávat stipendia či finanční odměny, zatímco firmy využívají daňové pobídky a přístup k budoucím talentům.

Návrhy systémových opatření

Aby duální vzdělávání v ČR fungovalo, nestačí jej pouze „propagovat“. Je nezbytné vytvořit institucionální, finanční a společenský rámec, který mu zajistí stabilitu a dlouhodobou prestiž.

Legislativní ukotvení duálního systému

- Zakotvit duální vzdělávání ve školském zákoně jako standardní formu studia, nikoli jako experimentální model.
- Jasně vymezit odpovědnosti škol, firem a studentů.
- Zavést právní rámec pro smlouvy o duálním vzdělávání, včetně otázky pojištění a pracovněprávního postavení studentů.

Finanční motivace pro firmy

- Poskytnout daňové úlevy podnikům, které dlouhodobě školí studenty nebo vytvářejí učební místa.
- Zavést program spoluúčasti státu na financování mezd mentorů a nákladů na vzdělávací infrastrukturu.
- Podporovat sdílené vzdělávací prostory více firem v rámci jednoho regionu.

Regionální centra duální spolupráce

- V každém kraji zřídit „Centra propojení škol a firem“, která budou koordinovat praxe, sdílet vybavení a evidovat poptávku po studentech.
- Centra mohou fungovat pod záštitou krajských úřadů nebo hospodářských komor.
- Jejich úkolem bude rovněž sběr dat o uplatnění absolventů a hodnocení kvality partnerství.

Kariérní poradenství a motivace studentů

- Již na úrovni základních škol systematicky seznamovat žáky s reálnými profesemi, pracovními návyky a regionálními příležitostmi.
- Zavést motivační stipendia pro studenty zapojené do duálního vzdělávání.
- Aktivně spolupracovat s rodiči, kteří často zásadně ovlivňují volbu vzdělávací dráhy, prostřednictvím cílených informačních kampaní.

Zapojení univerzit a výzkumných institucí

- Aplikovat duální principy také ve vysokoškolském vzdělávání, zejména v technických a ekonomických oborech.
- Podporovat vznik tzv. „Living Labs“ – laboratoří, kde studenti, vědci a firmy společně vyvíjejí řešení pro praxi.

Duální vzdělávání jako klíč k lepšímu propojení školství a trhu práce

Zatímco duální vzdělávání v Česku dosud naráží na legislativní i organizační limity, postupně se rozvíjejí konkrétní modely spolupráce mezi školami a zaměstnavateli. Ministerstvo školství ve Strategii 2030+ zdůrazňuje potřebu silnějšího propojení odborného vzdělávání s praxí a uvádí, že příklady úspěšné spolupráce škol a firem se postupně rozšiřují. Některé kraje zároveň pilotují modely, v jejichž rámci studenti absolvují část výuky přímo u zaměstnavatele a získávají tak zkušenost s reálným pracovním prostředím již během studia.

Tento přístup je v odborných debatách vnímán jako jeden z nástrojů, jak posílit pracovní připravenost absolventů, snížit rozdíl mezi teorií a praxí a lépe reagovat na potřeby regionálních trhů práce. Přestože systém zatím není plošně zaveden, existující iniciativy ukazují, že při jasně nastavených pravidlech může být duální vzdělávání funkčním prvkem modernizace českého odborného školství.

Například Zlínský kraj aktuálně zavádí pilotní model duálního vzdělávání, v němž školy a firmy společně připravují studenty přímo ve firmách.

Zlínský přístup ukazuje, že klíčovou roli hraje regionální koordinace – tedy aktivní zapojení kraje jako prostředníka mezi školami, firmami a dalšími institucemi. Právě tato role pomáhá překonávat jednu z hlavních slabin dosavadního systému, jíž je roztříštěnost iniciativ a absence jednotného rámce. Přestože se zatím jedná o pilotní projekty, představují důležitý krok směrem k systematictějšímu zavádění duálního vzdělávání v ČR.

Celkově lze zlínský model vnímat jako praktický příklad toho, že při jasně nastavené spolupráci a aktivní roli regionu může být duální vzdělávání funkčním nástrojem modernizace odborného školství – nikoli plošným řešením zavedeným přes noc, ale postupnou změnou, která lépe propojuje vzdělávání s reálnými potřebami ekonomiky.

Přínosy duálního vzdělávání pro stát, firmy i studenty

Zavedení duálního systému přináší víceúrovňové efekty:

- Pro stát: snížení nezaměstnanosti mladých lidí, vyšší daňové příjmy a stabilnější pracovní trh.
- Pro firmy: přístup k motivovaným absolventům, nižší náklady na zaškolení a vyšší loajalitu zaměstnanců.
- Pro studenty: reálné pracovní zkušenosti, vyšší jistotu uplatnění a přirozené propojení teorie s praxí.

V Německu tráví student technického oboru v rámci duálního systému přibližně tři dny týdně přímo ve firmě a dva dny ve škole. Společnosti jako Siemens či Bosch dlouhodobě spolupracují se středními odbornými školami: studenti se již během studia zapojují do reálných projektů, učí se pracovat s konkrétními technologiemi a získávají pracovní návyky.

Výsledky v praxi:

- Pro stát: mladí lidé přecházejí plynule ze školy do zaměstnání, což snižuje nezaměstnanost absolventů a stabilizuje trh práce. Absolventi navíc dříve vstupují na pracovní trh a začínají odvádět daně.
- Pro firmy: podnik disponuje pracovníky, které si systematicky připravil podle vlastních potřeb. Náklady na následné zaškolení jsou nižší a zaměstnanci bývají loajálnější, protože ve firmě strávili část studia.
- Pro studenty: absolvent neodchází ze školy „naslepo“ – má za sebou konkrétní praxi, zná pracovní prostředí a často má pracovní smlouvu sjednanou již před dokončením studia.

Typický scénář spočívá v tom, že student po ukončení školy nastupuje do stejné firmy, v níž absolvoval praxi. Firma získává připraveného zaměstnance, student jistotu zaměstnání a stát stabilnější zaměstnanost mladých lidí. Právě tento uzavřený cyklus – škola → firma → zaměstnání – je považován za jednu z hlavních ekonomických výhod duálního systému.

Změna kultury vzdělávání

Duální systém nepředstavuje pouze reformu školství – znamená také kulturní změnu, která znovu propojuje svět vzdělávání se světem práce.

Učí-li se student v prostředí, kde jeho znalosti nacházejí bezprostřední uplatnění, proměňuje se i jeho vztah ke vzdělávání: z pasivního příjemce informací se stává aktivní účastník vzdělávacího procesu.

Právě tento posun české školství potřebuje. Ne více izolovaných předmětů, ale silnější propojení. Ne více známek, ale více praktických zkušeností. Ne více abstraktních teorií, ale více spolupráce.

Kariérní centra, mentoring a celoživotní vzdělávání

Moderní vzdělávací systém nekončí maturitou ani získáním diplomu. V době, kdy se technologie i pracovní trh proměňují v horizontu několika let, se vzdělávání stává celoživotním procesem.

Úspěšné země tuto skutečnost reflektují: investují nejen do škol, ale také do infrastruktury, která podporuje jednotlivce v průběhu celé profesní dráhy – od volby první kariérní cesty až po rekvalifikaci v pozdějších fázích života.

Česko potřebuje obdobný systém. Namísto jednorázového „startu do života“ by mělo školství vytvářet dlouhodobé mosty mezi vzděláváním, kariérou a osobním rozvojem.

Kariérní centra jako spojnice mezi školou a trhem práce

Většina českých studentů opouští školu s minimálním povědomím o tom, jaké profesní možnosti existují, jaké dovednosti budou potřebovat a jak se připravit na přijímací řízení či pracovní pohovor.

V Nizozemsku, Dánsku či Finsku naproti tomu fungují kariérní centra již na úrovni středních škol, často napojená na místní podniky a univerzity.

Navrhujeme, aby každá střední a vysoká škola v ČR disponovala kariérním a talentovým centrem, které:

- pomáhá studentům identifikovat jejich silné stránky a profesní směřování,
- propojuje je s regionálními zaměstnavateli, startupy či výzkumnými institucemi,
- organizuje stáže, workshopy, mentoring a profesní koučink,

- poskytuje přístup k digitálním databázím pracovních příležitostí, trendů a budoucích dovedností.

Tato centra by měla fungovat ve spolupráci s úřady práce, hospodářskými komorami a univerzitami, čímž by vznikla integrovaná síť podpory kariérního rozvoje mladých lidí.

Mentoring a role praxe v osobním růstu

Žádná teorie nenahradí zkušenost. Součástí vzdělávací politiky by proto měla být systematická podpora mentoringu – strukturovaného vztahu mezi studentem a odborníkem z praxe.

Firmy, univerzity i veřejné instituce mohou zapojit své experty do programu „Můj mentor“, který propojí mladé talenty s profesionály z různých odvětví.

Mentoring přináší několik klíčových přínosů:

- pomáhá studentům porozumět reálným nárokům konkrétní profese,
- rozvíjí sebevědomí, motivaci a pracovní návyky,
- posiluje propojení mezi vzdělávací a ekonomickou sférou.

Takový přístup podporuje nejen odborný růst, ale také sociální mobilitu – mladí lidé z menších měst či méně podnětného prostředí získávají přístup k inspirativním vzorům a příležitostem, které by jinak neměli.

Celoživotní vzdělávání jako nová norma

Tradiční model „nejprve studuj, pak pracuj“ je již překonaný.

Podle OECD se požadavky pracovního trhu mění natolik rychle, že pracovníci budou během své kariéry nuceni pravidelně aktualizovat a přizpůsobovat své dovednosti. To potvrzuje nezbytnost systematického celoživotního učení a rekvalifikací.

Technologické inovace, automatizace a strukturální změny na trhu práce vyžadují, aby si jednotlivci průběžně doplňovali a rozvíjeli své kompetence.

Česko by proto mělo zavést komplexní strategii celoživotního vzdělávání, která propojí:

- digitální platformy pro rekvalifikace (online kurzy, MOOC, mikrocertifikace),
- spolupráci s firmami nabízejícími školení a zvyšování kvalifikace zaměstnanců,
- veřejné dotace a daňové pobídky pro jednotlivce i podniky, které investují do vzdělávání,
- systém uznávání neformálního vzdělávání umožňující certifikaci dovedností získaných mimo tradiční školské instituce.

Cílem je vytvořit prostředí, v němž se učení stává přirozenou součástí života, nikoli výjimkou.

Vzdělávání by mělo být přístupné, flexibilní a relevantní bez ohledu na věk – ať je člověku 18 nebo 58 let.

Vzdělávání učitelů a vedení škol

Žádná reforma se neuskuteční bez lidí, kteří ji uvádějí do praxe.

Učitelé, ředitelé i školní psychologové potřebují dostatečný prostor a systematickou podporu pro svůj profesní rozvoj.

Země jako Estonsko či Finsko ukazují, že investice do učitelů přináší dlouhodobě nejvyšší návratnost.

Proto je nezbytné:

- zajistit pravidelné a kvalitní vzdělávací programy pro učitele zaměřené na moderní pedagogické metody, technologie a práci s motivací žáků,
- podporovat vznik komunit praxe, v nichž mohou školy sdílet zkušenosti, osvědčené postupy a inovace,
- posílit roli vedení škol jako lídrů změny, nikoli pouze administrativních správců.

Kvalitní učitelé tvoří páteř vzdělávacího systému – bez jejich odbornosti, motivace a podpory zůstane i nejlepší strategie pouze na papíře.

Vzdělávání jako motor české budoucnosti

České školství stojí na rozcestí. Může pokračovat v tradičním modelu založeném na známkách, testech a formálních diplomech, nebo se proměnit v dynamický ekosystém dovedností, inovací a partnerství.

Reforma vzdělávání pro 21. století není pouze otázkou školské politiky – představuje ekonomickou i civilizační nutnost. Země, která chce být dlouhodobě úspěšná, musí systematicky rozvíjet potenciál svých lidí, propojovat školy s podnikatelským sektorem, digitální technologie s etikou a vzdělávání s reálnými potřebami společnosti.

Cílem této studie bylo ukázat, že moderní vzdělávací systém:

- staví na respektu k odbornosti a tradici technické zručnosti,
- rozvíjí digitální a AI kompetence,
- propojuje školy s praxí prostřednictvím duálního vzdělávání,
- podporuje kariérní rozvoj a celoživotní učení.

Vize je jasná: vzdělávání má připravovat na život, nikoli pouze na testy.

Propojení škol s praxí, techniky s vizí a talentů s příležitostmi představuje základ moderní vzdělávací politiky. Takové školství nebude pouze veřejnou službou – stane se klíčovým pilířem silné, sebevědomé a inovativní České republiky.

Zdroje

- Bosch (2025) Dual vocational training and apprentices workshops.
- Český statistický úřad. Tertiary education statistics, 2025
- Český statistický úřad (ČSÚ). Statistika o vzdělávání a zaměstnanosti absolventů, 2023–2024.
- EDUin. Ročenka českého školství 2024: Trendy, data, doporučení.
- Evropská komise. Education and Training Monitor 2024 – Czech Republic.
- Hospodářská komora ČR: Ekonomické hrozby pro Českou republiku: pracovní síla 2024
- Hospodářská komora České republiky. Analýza nedostatkových profesí a potřeb trhu práce, 2024.
- iRozhlas.cz (2026) Zlínský kraj zavádí nový model duálního vzdělávání pro propojení škol a firem.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (2025) Statistická ročenka školství – výkonové ukazatele školního roku 2024/2025. statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT). Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. Praha, 2020.
- Národní pedagogický institut (2024) Průzkum situace škol v krajích – spolupráce se zaměstnavateli.
- OECD. Education at a Glance 2024: OECD Indicators.
- OECD (2025) OECD Skills Outlook 2025: Building the Skills of the 21st Century for All. OECD Publishing, Paris.
- Siemens AG (2020) Vocational training at Siemens.
- Světová banka. Skills and Jobs in the Digital Era: Regional Outlook for Central Europe, 2023.
- UNESCO. Futures of Education: Learning to Become, 2022.
- World Bank: 'Percentage of students enrolled in vocational programmes in secondary education – Czech Republic', Trading Economics, 2026
- World Economic Forum. Future of Jobs Report 2023.

Autor

Dominika Chrachalová

Vystudovala právo na University of Buckingham a City Law School v Londýně a je držitelkou titulu LLB a LPC. Je certifikovanou specialistkou v oblasti compliance a forezního vyšetřování (Certified Fraud Examiner). Profesně se dlouhodobě pohybuje na pomezí práva, byznysu a komunikace – od AML/Compliance poradenství a řešení mezinárodních sporů přes zakládání vlastních projektů (např. K-Partners v Londýně zaměřené na asset recovery, intelligence a krizový management) až po vedení kreativní agentury SynchroVision v Praze. Ve své práci se zaměřuje na podporu HNWI klientů, rodinných kanceláří a firem v Evropě i na Blízkém východě. Aktivně se zajímá o oblast technologií, politiky, inovací a také o kulturní a mediální projekty.

Vydavatel

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Martinská 2, 110 00 Praha 1

+420 602 502 674

www.politikaspolecnost.cz

office@politikaspolecnost.cz